

Yttrande inriktningsärende 2022– 2024

Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Nämndens omvärldsanalys	4
Konsekvenser av beskrivningar i inriktningsärendet	6
Mål, indikatorer och målvärden	11
Taxor och avgifter	11
Investeringar	11
Lokalresursplan	11

Sammanfattning

Inriktningsärendet beskriver de ekonomiska förutsättningarna för planeringsperioden 2022-2024 och innehåller preliminär ekonomiplan för kommunen och kommunkoncernen, preliminära budgetramar för nämnder och preliminär investeringsplan för kommunkoncernen.

Gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens preliminära budgetram för 2022 motsvarar en ökning med knappt 10 miljoner kronor jämfört med 2021. Gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningens sammantagna bedömning är att verksamheten kan bedrivas med hög kvalitet och god arbetsmiljö inom denna ram, förutsatt att arbetet med effektiviseringsåtgärder fortgår.

De preliminära budgetramarna för 2022-2024 innehåller ingen kompensation för pris- och löneökningar, vilket innebär ett kontinuerligt behov av effektiviseringar de kommande åren för att klara en budget i balans. Vidare har nämnden ett upparbetat underskott för gymnasieverksamheten som ska återbetalas under perioden. Sammantaget medför den preliminära ramen och dessa förutsättningar ett effektiviseringsbehov motsvarande cirka 15 miljoner kronor för 2022.

Gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen menar att de volymer och tillhörande medel som presenteras i inriktningsärendet är något låga rörande gymnasieverksamheten och något höga rörande ekonomiskt bistånd. Förvaltningen föreslår därför en omfördelning av medel inom den preliminära budgetramen för 2022.

Inom nämndens verksamhet pågår ett flertal effektiviseringsåtgärder, bland annat i form av anpassning av organisationen till minskad efterfrågan och automatisering av administrativa processer. Lokalkostnader är nämndens näst största påverkbara utgiftspost efter personalkostnader. Åtgärder för ett effektivare lokalutnyttjande är därför prioriterade.

Nämndens omvärldsanalys

I omvärldsanalysen redovisas omvärldsfaktorer, som till exempel lagförändringar, som kommer, eller kan komma att, påverka gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens verksamhet och uppdrag på kort och lite längre sikt.

Ändrade demografiska förutsättningar

Den prognostiserade befolkningsökningen, inte minst bland ungdomar i gymnasieålder i hela Stockholmsregionen, får följd effekter i förväntad efterfrågan på nämndens verksamheter under planeringsperioden. Till stor del har dessa kompenseras för i den föreslagna ekonomiska ramen i inriktningsärendet. I de fall då kompensation inte behövs, eller där efterfrågan väntas ändras av andra skäl som till exempel ändrade förutsättningar på arbetsmarknaden, har detta kommenterats nedan.

Fokus avseende unga

Vikten av att stödja ungas etablering i vuxen- och samhällslivet har en bred uppslutning i samhällsdebatten och forskningsvärlden i dag. Detta med fokus på att genomförd utbildning på gymnasienivå är en nyckel till ett socialt hållbart liv. Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden har och kommer att ha ett betydande ansvar för att unga inte hoppar av sina studier men också för att nå unga som av olika skäl inte kommit att genomföra en vidareutbildning. Ambitionen är att i samverkan, arbeta systematiskt och uppsökande för att kunna erbjuda snabba och individanpassade vägar till utbildning och ett socialt hållbart vuxenliv.

Potentiella långtidseffekter av Covid-19 pandemin

Antalet långtidsarbetslösa har ökat sakta sedan innan pandemin. Under pandemin har svårigheterna att komma in på arbetsmarknaden ökat, och trenden är att antalet långtidsarbetslösa ökar med högre takt än tidigare. Detta beror bland annat på att statliga insatser till nya arbetslösa har prioriterats framför insatser till långtidsarbetslösa. Det finns en risk att det ökande antalet långtidsarbetslösa i allt större utsträckning får problem med sin försörjning, vilket ökar efterfrågan på försörjningsstöd och kommunala arbetsmarknadsinsatser. En sådan trend har inte gått att påvisa hittills under 2021.

Avbrott av statliga stödinsatser till näringsliv och privatpersoner såsom förlängd A-kassa kan också medföra en liknande effekt. Arbetslösa personer som inte snabbt återfår arbete och inkomst kan över tid förlora sin fulla försörjningsförmåga.

Ny eller ändrad lagstiftning

Ny lagstiftning avseende flyktningmottagande

Riksdagen beslutade under våren om två förändringar som påverkar flyktningmottagandet. Från den 20 juli 2021 sker lagändringar i utlänningslagen. Lagändringen innebär att tidsbegränsade uppehållstillstånd är normen och att egen försörjning krävs för att permanenta uppehållstillstånd ska beviljas. Vidare har så kallade säkra ursprungsländer införts via en lagändring som innebär att en asylsökande från ett säkert ursprungsland kan avvisas omedelbart. Vilken effekt detta får på volymer eller kostnader går i nuläget inte att bedöma.

Ny lagstiftning avseende rapporteringskrav

Från och med den 18 juni 2021 införs en omfattande utvidgning av myndigheters skyldighet att underrätta Skatteverket om misstänkta fel i folkbokföringen. Med de nya reglerna blir i princip alla myndigheter skyldiga att rapportera oriktiga eller ofullständiga uppgifter om en person till Skatteverket och underrättelsekravet omfattar fler uppgifter än tidigare. Tidigare krav på rapportering omfattade inte socialtjänsten då det ansågs riskera att påverka förtroendet för socialtjänsten samt utifrån socialtjänstens starka sekretess. Med lagändringen omfattas nu även socialtjänsten av rapporteringskravet med motiveringen att bland annat motverka brottsbekämpning i välfärden anses viktigt. Denna förändring kommer att förändra arbetssättet i vissa fall, men bedöms inte påverka resursåtgång.

Ny lagstiftning avseende fjärrundervisning och distansundervisning

Från och med den 1 juli 2021 får skolor använda fjärrundervisning inom fler ämnen än tidigare. Fjärrundervisning får bland annat användas om det inte finns någon behörig lärare för en viss typ av undervisning eller om det är för få elever i skolan.

Regler om distansundervisning införs i skollagen. Distansundervisning får användas för en elev som inte kan vara i skolan på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik. En elev i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan kan även ha andra skäl för att inte behöva delta i undervisningen i skolans lokaler.

Därtill har regeringen beslutat om en ändring av den tillfälliga förordning som gäller för skolan under pandemin. När höstterminen börjar kommer fjärr- eller distansundervisning som huvudregel att kunna användas i öppna skolor endast om Folkhälsomyndigheten har lämnat en rekommendation om sådan undervisning.

Detta innebär att distansundervisning även fortsättningsvis är begränsad till undantagssituationer, samt att lagstiftningen inte medger att man planerar för distansundervisning generellt. Förändringarna ovan ökar möjligheterna att ge fullgod utbildning till elever med särskilda behov och svårigheter.

Ny socialtjänstlag

Betänkandet Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (2020:47) presenterar förslag som kommer att innebära en stor omställning av socialtjänstens organisering och arbetssätt. Förslaget till en ny socialtjänstlag förslås träda i kraft 1 januari 2023. Enligt Sveriges Kommuner och Regioner kräver omställningen av socialtjänsten en överenskommelse med omfattande statliga bidrag under flera år för att tillsammans på lokal, regional och nationell nivå infria den nya lagstiftningens intentioner. Om den ändrade lagen träder i kraft får det sannolikt konsekvenser för gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens verksamhet. I nuläget är det inte möjligt att bedöma eventuell ekonomisk påverkan.

Ändrade bestämmelser om idrottsutbildning

Regeringen föreslår att dagens två idrottsutbildningar riksidrottsutbildning och nationell idrottsutbildning, ersätts av en riksrekryterande utbildning för elitidrottande ungdomar som vill kombinera en elitidrottsutbildning med en gymnasial utbildning. Förändringen innebär att antalet ungdomar som kommer att höra till målgruppen för utbildningarna bedöms minska. Till en riksrekryterande utbildning söker och antas samtliga ungdomar i Sverige på lika villkor och elever som bor långt hemifrån har rätt till inackorderingstillägg. Utbildningarna ska finansieras gemensamt av staten och hemkommunen och regeringen bedömer att kommunernas kostnad generellt kommer att minska om förslagen genomförs. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2022.

Statliga utredningar

Utöver ovan beskrivna ändringar så finns det flera statliga utredningar, där det är osäkert om förslagen kommer att bli verklighet. Den sannolikt mest betydelsefulla av dessa är "Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning SOU 2020:33 (Stjernkvist)", vars förslag kan ha mycket stora konsekvenser för utbudet av gymnasieutbildningar och vuxenutbildning. Programutbudet föreslås i högre grad utgå från arbetsmarknadens behov och i mindre grad från elevernas önskemål genom att Skolverket ska sätta regionala ramar för utbudet som kommunala och fristående huvudmän utgår från för ett gemensamt utbildningsutbud. Förslagen föreslås träda i kraft från hösten 2024. Att i detta läge försöka bedöma konsekvenserna av dessa är knappast görligt.

I betänkandet "Läromedelsutredningen – böckernas betydelse och elevernas tillgång till kunskap, SOU 2021:70 (Fridolin)" föreslås kostnadsfria läromedel för elever inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå. Ökade kostnader genom en sådan lagändring ska enligt kommunala finansieringsprincipen ersättas av staten. Ersättningsbeloppet fastställs i den pris- och volymnivå som gäller när förändringen träder i kraft, och blir därefter en del av utgiftsområdet för allmänna bidrag till kommuner.

I september inleder Arbetsförmedlingen införandet av den nya matchningstjänsten "Kundval Rusta och Matcha (KROM)" i Huddinge. Parallellt med införandet avvecklas föregångaren "Stöd och Matchning (STOM)". Inom KROM samarbetar Arbetsförmedlingen med fristående aktörer för att rusta och matcha arbetssökande till jobb. I KROM kan arbetssökande, efter att Arbetsförmedlingen gjort bedömningen att en arbetssökande ska delta, själv välja leverantör utifrån Lagen om valfrihetssystem (LOV). Det finns skäl att tro att de flesta av dagens leverantörer av STOM i Huddinge/Stockholm övergår till att bli leverantörer av KROM, vilket bör medföra bibehållen eller ökad leverans i form av arbetslösa Huddingebor som kommer ut i egen försörjning. Vissa farhågor finns på nationell nivå att den nya matchningstjänsten inte helt täcker behoven hos de arbetslösa som hänvisas till den. I Huddinge pågår ett nära samarbete mellan Arbetsförmedlingens lokalkontor och gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen. Detta samarbete bör värnas, inte minst i syfte att möjliggöra gemensamt framtagna lösningar för den händelse att införandet av KROM medför vissa "barnsjukdomar".

Konsekvenser av beskrivningar i inriktningsärendet

I det följande beskrivs gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningens bedömning av konsekvenser av inriktningsärendets beskrivningar och ramar samt förslag på kommande, och redovisning av pågående, effektiviseringsåtgärder för att hålla en ekonomi i balans.

Övergripande

Gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen har inga synpunkter på volymprognoserna i inriktningsärendet på en övergripande nivå. I inriktningsärendet föreslås den ekonomiska ramen ökas i takt med volymökningar grundade på prognoser för befolkningsökning med drygt 9,9 miljoner kronor mellan 2021 och 2022. Förvaltningens bedömning är att den föreslagna ramen är tillräcklig för att bedriva nämndens verksamhet, om än med tydliga effektiviseringsåtgärder.

Den generella ökningstakten av priser, inklusive hyror, och löner bedöms till 1,5-2 procent per år, vilket motsvarar cirka 15 miljoner kronor för 2022. I vissa fall kommer nämndens verksamheter att behöva effektivisera mer än 2 procent för att kunna leverera inom föreslagen ram. I andra fall finns utrymme för omfördelning, vilket anges nedan.

Personalkostnader

I inriktningsärendet ges ingen kompensation för uppräknings av priser och löner, utan detta ska hanteras genom ökad effektivitet.

År 2021 utgör personalkostnader cirka 44,6 procent av Gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens kostnadsbudget om cirka 929 miljoner kronor (varav 140 miljoner kronor är budgeterade bidrag och övriga intäkter). Dessa kostnader, som budgeteras till 414 miljoner kronor, kan påverkas med interna effektiviseringar. Effektiviseringstakten behöver ligga högre än den bedömda kostnadsökningen på 2 procent per år för att kompensera för andra budgetposter med mindre effektiviseringspotential.

Mellan maj 2020 och maj 2021 minskade antalet anställda inom gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen med 5,5 procent som en följd av genomförda utvecklingsinitiativ, till exempel digitalisering, och en kontinuerlig anpassning mot minskande trender i efterfrågan. Inom vissa verksamheter finns ett fortsatt behov av minskning på grund av minskad efterfrågan, vilket kommer att medföra en "automatisk" effektivisering. För andra verksamheter finns möjligheter till samverkan kring vissa resurser och aktiviteter, inom men också mellan förvaltningar, med ett minskat totalt behov som följd. Under våren 2021 infördes generell vakansprövning inom förvaltningen i syfte att tillvarata möjligheter till effektivisering genom ordinarie personalomsättning.

Den pågående centraliseringen av vissa stödprocesser och tillhörande resurser, som till exempel kommunikation, medför också möjligheter till ett effektivare resursutnyttjande. Slutligen kan investering i digitalisering och automatisering av administrativa moment leda till ett minskat resursbehov i vissa delar.

Förvaltningens bedömning är att den effektivisering som behövs i närtid kan genomföras utan negativ påverkan på verksamhet och arbetsmiljö. Det är viktigt att värna såväl spetskompetens som attraktiviteten som arbetsgivare, vilket

ställer krav på att effektiviseringsarbetet utförs på ett bra sätt i nära samverkan med både medarbetare och fackliga representanter.

Kostnader för köp av verksamhet

Kvarstående netto mellan kostnaden för Huddingelever som går i andra kommuners eller fristående gymnasieskolor och intäkten från elever från andra kommuner som går i Huddinges gymnasieskolor står för 27,6 procent av nämndens kostnader (så kallat "köp av verksamhet"). Antalet elever från andra kommuner som går i Huddinges gymnasieskolor är alltså lägre än antalet Huddingebokförda elever som går i andra kommuners eller fristående skolor. Kostnaden per program ökar med drygt 1 procent per år genom en årlig överenskommelse i den gemensamma gymnasierregionen i Stockholms län. Nettokostnaden kan påverkas i positiv riktning genom att fler elever väljer att studera i Huddinges kommunala skolor. Detta kan bland annat åstadkommas genom en genomgående hög utbildningskvalitet, elevnöjdhet och att verksamheten är "synlig". Kontinuerligt arbete med kvalitetsutveckling, ökad trygghet och ökad elevnöjdhet pågår, och en marknadsföringsplan är under framtagande.

Lokaler

Lokaler står för 11 procent av kostnaderna och utgörs till största delen av gymnasieskolor med ökande hyra och begränsade möjligheter att minska ytan. Den tydligaste effektiviseringsmöjlighet som finns här är att fler elever väljer att studera i Huddinges kommunala gymnasieskolor, vilket minskar lokalkostnaden per elev. Viss effektivisering kan också åstadkommas genom översyn av lokalbehov, se avsnittet om lokalresursplan nedan.

Bidrag

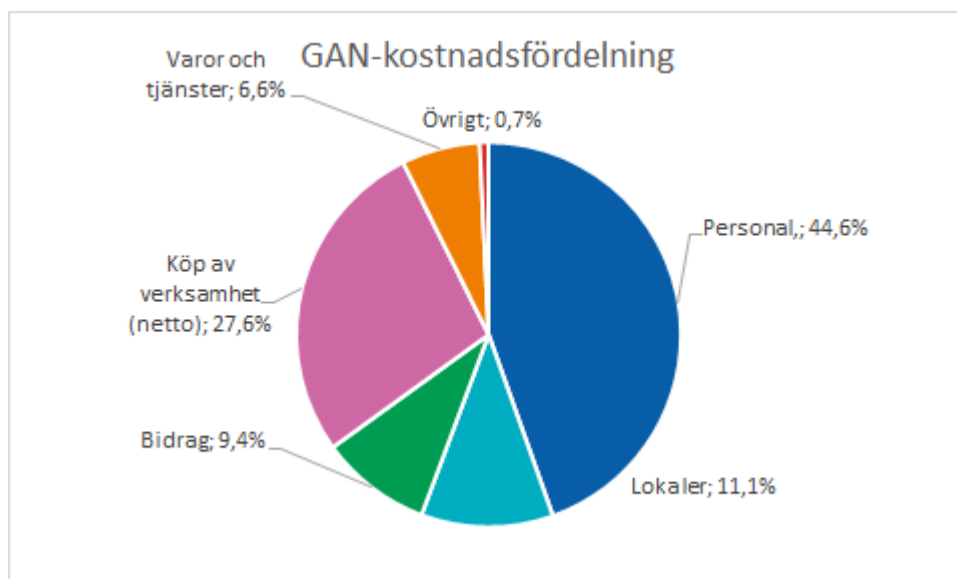
Budgetposten "Bidrag" står för 9,4 procent av kostnaderna och består i allt väsentligt av utbetalt försörjningsstöd. Av olika skäl som utvecklas nedan bedöms kostnaderna inte att öka i takt med befolkningsprognosen, vilket frigör medel.

Underskott och utveckling

Utöver ovanstående ska upparbetade underskott i gymnasieverksamheten från åren 2020 och 2021 återbetalas. Vidare behöver utveckling som leder till ökad måluppfyllelse, effektivisering och höjd kvalitet finansieras.

Åtgärder för en effektivare verksamhet

Aktivt och kontinuerligt åtgärdsarbete för en ekonomi i balans inom nämndens samtliga verksamheter pågår. Målsättningen är att klienter och elever ska få högkvalitativa insatser och undervisning, till en så låg nettokostnad som möjligt. Bland åtgärderna ingår till exempel att om möjligt öka intäkter via statsbidrag. Ett viktigt syfte med effektiviseringsarbetet är att frigöra resurser för pedagogisk verksamhet samt "klientnära handläggning". Ett ökat samarbete mellan förvaltningens olika delar kring administrativa processer och stödfunktioner är viktigt för att nå framgång i detta arbete.

Kommentarer per verksamhetsgren

Gymnasieskola

I det följande bedöms gymnasieskolan bedrivas i befintliga lokaler under planeringsperioden.

Prognos för volymer och kostnadsutveckling

Volymprognosen bygger på historiska data och demografi. En stor osäkerhet i demografin är hur många 16–18-åringar som faktiskt väljer att studera i gymnasiet. Ju fler desto bättre eftersom en genomgången gymnasieutbildning är en av de starkaste faktorerna bakom en trygg etablering på arbetsmarknaden, men med ökade volymer följer också ökade kostnader för gymnasium och eventuellt vuxenutbildning. Vid bokslutet för 2020 fanns 469 ungdomar i Huddinge inskrivna i det kommunala aktivitetsansvaret (KAA). Gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen har inlett ett mer sammanhållet arbete mot dessa ungdomar, vilket bör medföra att fler kommer att gå i gymnasiet med ökade kostnader till följd.

Statistik från Kolada visar att andelen gymnasieelever folkbokförda i Huddinge som studerar vid yrkesprogram är högre än genomsnittet i länet, och mycket högre än vissa av de utvalda jämförelsekommunerna. Detta är positivt ur flera perspektiv, bland annat för den nationella kompetensförsörjningen och ungdomarnas möjlighet till snabb etablering på arbetsmarknaden, men medför också att kostnaden för kommunen per elev är högre än genomsnittlig kostnad i länet.

Prognosen för kostnads- och intäktsutvecklingen inom gymnasieskolan är delvis beskriven i avsnittet ovan. Bedömningen är att personal, lokaler samt varor och tjänster kommer att öka cirka 2 procent per år i styckkostnad. Detta är generellt och exkluderar sådant som riktade lönesatsningar, hyreshöjningar baserat på anpassningar, ökade kvalitetskrav med mera.

När det gäller programprislistan i region Stockholm, vilken styr kostnader och intäkter för köpt respektive såld verksamhet, så tas ställning i regionen en gång per år. Inför 2022 har priserna höjts med 1,5 procent, medan de var oförändrade 2021.

Att en stor andel Huddingebokförda gymnasieelever väljer att studera på andra skolor än kommunens egna leder till att en stor del av gymnasiebudgeten används till köpt verksamhet. Inom denna verksamhet är alltså kostnadsökningen per elevplats 1,5 procent för 2022, vilket inte kan påverkas.

Sammantaget medför den högre volymprognosen samt de ökade kostnaderna för köpt verksamhet att den ram som tilldelats gymnasieskolan i inriktningsärendet sannolikt är för liten. Förvaltningen föreslår därför att ramen ökas med cirka 11 miljoner kronor genom omfördelning från budgeten för ekonomiskt bistånd.

Åtgärder

Den åtgärd som ger bäst ekonomisk effekt i gymnasieverksamheten är att öka antalet elever i varje klass, upp till cirka 32 stycken för studieförberedande program och cirka 18 stycken för yrkesförberedande program. På det sättet fördelas de fasta kostnaderna på fler elever, och intäkterna ökar linjärt. I vissa skolbyggnader går det dessutom att öka antalet klasser, vilket gör att kostnaden för lokaler och viss personal fördelas på fler elever, även om fler lärare behövs. Detta förutsätter dock att det finns gott om sökande elever över tid, vilket kräver att undervisningskvaliteten inte påverkas negativt så att skolorna tappar i popularitet. För gott resultat bör åtgärden planeras och utformas inom respektive skola och kompletteras med insatser som stärker lärarnas kompetens och möjligheter att bedriva fortsatt högkvalitativ undervisning för fler elever inom ramen för en god arbetsmiljö.

Flera effektiviseringsåtgärder som kan vidtas inom befintligt elevantal har identifierats:

- Sänkta kostnader för lokalvård med hjälp av kommande kommundemensamma upphandling. Detta ersätter lokala avtal och i ett fall egen personal. Effekten bedöms till cirka 1 miljon kronor per år.
- Upphandlad drift av skolköken, vilket bedöms kunna sänka portionskostnaden med cirka 10 kronor (inklusive övertagande av personal). På cirka 2 500 elever ger det cirka 4,5 miljoner kronor i effektivisering per år. Sannolikt bör detta göras tillsammans med barn- och ungdomsförvaltningen för att uppnå maximal stordriftseffekt.

Därutöver finns det anledning att se över följande områden (effekter ännu ej kvantifierade):

- I syfte att minska totala antalet resurser utan att påverka lärares arbetsbörda negativt bör det utredas om det är möjligt att minska den lokala bemanningen med administrativ, icke- undervisande, personal per skola genom till exempel samverkan inom vissa områden

- Genomlysning av tidsanvändningen inom ramen för lärarnas befintliga arbetstid, i syfte att frigöra tid till undervisning och kvalitetshöjande arbete genom att identifiera och eliminera onödiga aktiviteter, såsom viss administration, en del möten och liknande. Här kan även samverka mellan lärargrupper och automatisering vara en del av lösningen. Denna process underlättas även av att all skolpersonal har ett tydligt uppdrag att stödja kärnverksamheten.

Vuxenutbildning

Prognos för volymer, intäkter och kostnader

De prognostiserade volymökningarna förefaller rymmas inom den föreslagna budgeten. Här finns emellertid en tydlig osäkerhet i nivån på utbetalade statsbidrag, samt i hur träffsäker prognosen egentligen är. Osäkerheten inom detta område är betydligt större än för gymnasieskolan. Med den möjlighet att kunna modifiera antalet elever utifrån bland annat nivån på statsbidrag som vuxenutbildningen har, och de möjligheter till effektiviseringar som alltid finns, gör förvaltningen bedömningen att det inte finns skäl i nuläget att förändra den föreslagna ramen.

Åtgärder

I grunden har vuxenutbildningen samma ekonomiska förutsättningar som gymnasieskolan, det vill säga att de största kostnaderna utgörs av personalkostnader samt köpt verksamhet, vilket i allt väsentligt är lönekostnader hos auktoriserade utförare. En stor skillnad mot gymnasieskolan är att vuxenutbildningen inte tillhandahåller skolmältider, och inte heller verkar i typiska skolhus, utan har en annan flexibilitet runt lokaler.

Dock innebär de liknande förutsättningarna att de åtgärder som kan vidtas i effektiviserings syfte liknar de som beskrivits för gymnasiet ovan, alltså:

- Bättre styrning och uppföljning av utförare, för att optimera sammansättningen av "egen regi" och externt utförande.
- Förenkling av de elevadministrativa processerna. Här finns ett förslag, som dock väntar på en kommungemensam "robotlösning".
- Sänkta kostnader för lokalvård genom den kommungemensamma upphandlingen
- Lösningar runt god personalekonomi med samma inriktning som för gymnasieskolan. Vuxenutbildningen har här en fördel av att lärarna har semestertjänst.

Gymnasiesärskola

Prognos för volymer, intäkter och kostnader

Ökningen av särskoleelever i Huddinge är tämligen hög under perioden 2019-2021. Ökningen verkar dock ha stannat av inför läsårsstarten 2021, men bedöms ta fart igen 2022 utifrån underlag från grundskolan. Detta medför att prognostisering är svårt, och att volymavvikelse inte kan uteslutas, uppåt och nedåt.

Om den föreslagna ramen är tillräcklig eller inte kommer att visa sig vara helt beroende på volymutvecklingen, men även på sammansättningen av de elever som antas. För att öka beredskapen att möta denna typ av utveckling föreslås ett tillskott om 2,5 miljoner kronor till gymnasiesärskolan från ekonomiskt bistånd.

Åtgärder

Inom detta område kan redan beskrivna åtgärder för gymnasieskolan tillämpas. Gymnasiesärskolan är organisatoriskt en del av gymnasieskolan. Den största skillnaden är att en stor del av personalen utgörs av elevassistenter. Vidare är gymnasiesärskolan inte en del av gymnasierregionen, men det finns en potential till effektivisering i form av ökat samarbete mellan kommunerna.

Ekonomiskt bistånd, arbetsmarknadsinsatser, flyktingmottagande

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsinsatser

Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden fick under 2021 ramförstärkning för att kompensera en tidigare felfördelning som uppstod när GAN bildades 2019. Grundfelet bestod i att intäkter från Migrationsverket, generade av nyanlända, förväntades finansiera ekonomiskt bistånd.

Då dessa bidrag minskade på grund av minskat flyktingmottagande ökade nettokostnaderna för budgetposten. Detta har även påverkat 2021 års resultat, då antalet nyanlända underskred budgeten främst på grund av den långvariga pandemin. Anpassningar av organisationen har emellertid fortgått och inför kommande planeringsperiod kommer intäkter genererade av nyanlända användas inkom för detta ändamål och bedöms vara tillräckliga.

Prognos för volymer och kostnader

Under 2021 har det utbetalade försörjningsstödet minskat. Denna minskning är betydligt skarpare i Huddinge än i

övriga länet, riket och jämförbara kommuner, vilket gör att den inte primärt kan ses som en effekt av konjunktur, färre nyanlända et cetera, utan som ett resultat av målmedvetet kvalitativt arbete mot fusk, långvarigt bidragsberoende, dyra bostadslösningar och genom effektivare arbetsmarknadsinsatser som leder snabbare mot egen försörjning. Samtidigt är inte Huddinge undantaget från en osäker omvärld där det tveklöst finns risker för ökat försörjningsstöd bland annat beroende på följande:

- Långtidsarbetslösas ekonomiska reserver tar slut
- Förstärkningar av trygghetssystemen kopplat till COVID-pandemin avbryts
- Högre migration som leder till ökat behov av kompletterande ekonomiskt bistånd

Å andra sidan finns möjligheter att konjunkturen stärks och återhämtningen på arbetsmarknaden går snabbare än prognos, samt att effekterna av det genomförda kvalitetsarbetet förstärks.

Att utifrån detta bedöma den fortsatta utvecklingen är svårt, varför ställningstagandet från förvaltningen blir att behoven av ekonomiskt bistånd för 2022 grundas i bedömt utfall för 2021, med uppräknig för befolkningsökning och ökat KPI.

Flyktingmottagande

Prognos för volymer, kostnader och intäkter

I takt med att det blir lättare att resa inom Europa prognostiserar Migrationsverket att antalet asylsökande i Sverige ökar under hösten 2021, dock från en lägre nivå än tidigare prognostiserat. Detta förutsatt att spridningen av Covid-19 fortsatt minskar och reserestriktionerna lättar. Denna trend kan förstärkas av den pågående situationen i Afghanistan.

Enligt Migrationsverkets senaste prognoser om asylsökande och egenbosatta och historiska läns- och kommunal kommer antalet anvisade och egenbosatta nyanlända Huddingebor sannolikt ligga kvar på en relativt stabil nivå runt 160 personer, varav cirka 65 anvisade, under planeringsperioden.

Flyktingmottagandet ska finansieras av de medel som kommunen får för nyanlända från Migrationsverket. Därmed är avsikten att verksamheten inte ska finansieras genom tilldelad ram. Under 2020 och 2021 pågår anpassning av organisationen för att möta detta ändamål, i takt med minskande mottagande av nyanlända och tillhörande medel från Migrationsverket.

Föreslagen ram innehåller emellertid 6 miljoner kronor för 2022 och 2 miljoner kronor för 2023 för att underlätta anpassning av befintligt bostadsbestånd och organisation till aktuell efterfrågan. Förvaltningens bedömning är att detta tillskott behövs men är tillräckligt för den pågående omställningen.

Åtgärder

När det gäller organisationens interna kostnader så pågår ett effektiviseringsarbete, genom fortsatt fokus på och övergång till ett processbaserat arbetssätt. Det finns en kvarstående effektiviseringspotential i befintlig och planerad digitalisering, som dock förutsätter att andra delar av kommunen har god framdrift i sina processer. Full effekt av den pågående automatiseringen dröjer till 2023, främst på grund av att processen i fokus behöver hanteras såväl analogt som digitalt till dess att övergång till helt digitala arbetsflöden kan användas. Detta innebär att organisationen, med de behov av att behålla och utveckla sin spetskompetens som finns även här, inte kan förväntas effektivisera mer än den gängse omfattningen att hantera löneökningar med oförändrade medel. Detta kan bland annat åstadkommas genom vakansprövning och omfördelning av arbetsuppgifter i den mån det är möjligt utan negativ påverkan på verksamhet eller arbetsmiljö, och bör genomföras i nära samråd med personal och fackliga representanter.

Utveckling

Förvaltningen har identifierat utvecklingsbehov inom flera områden. Det finns dels en "utvecklingsskuld" som kräver resurser inom områden där utveckling redan pågår eller är beslutad, till exempel GDPR, utvecklat arbete med jämförelser och analyser som ligger till grund för förbättringar, övergång till objektstyrning med mera. Dels finns behov av utveckling i kvalitetshöjande och effektiviseringssyfte, till exempel digitalisering och automatisering av administrativa processer och ökad grad moderna digitala verktyg och läromedel inom den pedagogiska verksamheten. Organisationens behov av kraft att utveckla personalen, till exempel genom kompetensutveckling och omvärldsbevakning, och arbetsmiljön, till exempel i form av moderna systemstöd och annan utrustning, i takt med verksamhetsutvecklingen.

De satsningar som kan genomföras inom den ekonomiska ramen för ett budgetår planeras in löpande. Förvaltningen ser dock att det i flera fall saknas kompetens eller resurser (personer, pengar) för att möta de identifierade utvecklingsbehoven. Det är därför av största vikt att kommunens funktioner i övrigt, till exempel inom HR och digitalisering, stödjer förvaltningens pågående och kommande utvecklingsprocesser.

Slutsats

Den samlade bedömningen är att ramen för ekonomiskt bistånd, arbetsmarknadsinsatser och flyktingmottagande kan minskas med 13,5 miljoner kronor härrörande från lägre efterfrågan på ekonomiskt bistånd och omfördelas till gymnasieskola (11 miljoner kronor) och gymnasiesärskola (2,5 miljoner kronor).

Mål, indikatorer och målvärden

Utökat antal jämförelsekommuner

I Mål och budget anges att Huddinges verksamheter, i sitt effektiviseringsarbete, ska jämföra sig med sex utvalda Stockholmskommuner. Genom att alltid jämföra sig med samma kommuner, oavsett vilket av kommunens verksamhetsområden det rör, riskerar jämförelserna och tolkningarna av resultaten inte vara relevanta. Sveriges kommuner och regioner, SKR påpekar just dessa fallgropar i statistikjämförelser och lyfter fram faktorer med stor påverkan på resultaten som exempelvis befolkningsstruktur och levnadsförhållanden, socioekonomiska förutsättningar och arbetsmarknadsstruktur.

Gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår att de sex utvalda jämförelsekommunerna bör kompletteras med verksamhets specifikt utvalda kommuner som demografiskt och socioekonomiskt liknar Huddinge. Effektiviseringsarbete bör sedan inspireras av de bland dessa kommuner som uppvisar en högre grad av måluppfyllelse i förhållande till resursanvändningen.

Ändring av indikator

Indikatorn *Andel elever med gymnasieexamen inom 3 år (hemkommun)* inkluderar även elever på introduktionsprogram. Introduktionsprogram har till syfte att antingen ge eleven behörighet till gymnasiet eller att förbereda inför andra studier eller yrkesliv. I de fall eleven fortsätter studera i gymnasieskolan tar utbildningen som regel totalt mer än tre år. Andelen elever inom introduktionsprogram varierar mellan kommuner och över tid. För en mer rättvisande jämförelse med andra kommuner föreslår gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen därför att indikatorn ersätts med en eller båda av indikatorerna *Andel elever med gymnasieexamen inom 3 år, högskoleförberedande program (hemkommun, Kolada N17446)* och *Andel elever med gymnasieexamen inom 3 år, yrkesprogram (hemkommun Kolada N17447)*.

Taxor och avgifter

Området är inte aktuellt för Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden

Investeringar

Gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens investeringsram består av investeringar till följd av löpande re- och nyinvesteringar av inventarier och utrustning. Preliminär investeringsram för 2022 uppgår till 2 miljoner kronor.

Investeringsnivåerna under de senaste åren har varit betydligt lägre, och kan räknas i några hundratusen kronor. Detta beror på att datorer och annan IT-utrustning inte längre räknas som investering utan hanteras som driftskostnader.

Det som motiverar att behålla föreslagen investeringsram är målsättningen att kommunen övergår till fossilfri fordonsflotta under planeringsperioden i enlighet med miljöprogrammet. Om gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden ska fortsatt äga fordonen så kommer det att vara frågan om investeringar i denna storleksklass.

Lokalresursplan

Enligt de analyser som gjorts av gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen tillsammans med ansvariga för lokalförsörjningsprocessen i samband med framtagning av förslaget till lokalresursplan har verksamheten inom

gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden inte behov av utökad lokalyta under planeringsperioden. Tvärtom kan delar av lokaler "ställas av", upplåtas till annan verksamhet eller användas som ersättningslokaler under renovering och ombyggnation fram till dess att prognostiserad ökning av antalet elever i gymnasieskolorna tar hela nuvarande yta i anspråk.

Följande lösningar, som tagits fram i samverkan med förvaltningen, föreslås i lokalresursplanen för att utveckla och effektivisera förvaltningens lokalutnyttjande:

- Kommunstyrelsens förvaltning ska tillsammans med gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen utveckla en ny modell för en fördjupad behovsprognos för gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens verksamhetsområden
- Kommunstyrelsens förvaltning ska tillsammans med gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen utreda förutsättningarna för att effektivisera gymnasieskolornas lokalanvändning
- Kommunstyrelsens förvaltning ska tillsammans med gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen ta fram förslag till en strategisk utvecklingsplan för gymnasieskolorna i Huddinge kommun*

*Gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen ansvarar för att ta fram planen ur ett helhetsperspektiv i nära samarbete med kommunstyrelsens förvaltning, till exempel rörande lokalbestånd.

Inom ramen för utvecklingsplanen bör behov av ersättningslokaler vid renovering specificeras.

Framtida behov

Ökat behov av platser/yta i gymnasiet...

Gymnasieregionen prognostiserar ett underskott på cirka 10 000 elevplatser i regionens samlade gymnasiekapacitet fram till 2030, med en topp runt 2027. Huddinge kommun har åtagit sig att leverera cirka 1000 av dessa platser, varav 500 redan har tillskapats på Widerströmska gymnasiet. I ett första skede kan ytterligare platser tillskapas genom att utöka antalet program/antagna per program i befintliga lokaler som idag inte används till sin fulla kapacitet. Ytterligare platser kommer sannolikt också att tillskapas genom etablering av en eller flera privata utbildningsaktörer under åren fram till 2027. En utmaning i sammanhanget är att erbjuda nya eller fler elevplatser inom efterfrågade program, vilket ibland inte möjliggörs i de lokaler som finns tillgängliga. Notera att med nuvarande sökmönster väntas ökningen av antalet elever endast bli cirka 500 fram till 2031. Om de platser som Huddinge har åtagit sig att ställa till förfogande ska komma att fyllas behöver en större andel av regionens gymnasieelever studera i Huddinges kommunala gymnasieskolor.

...som sväljs av ökad andel distansundervisning?

Under pandemiåret har en stor del av undervisningen inom gymnasiet bedrivits på distans, vilket möjliggjorts genom ett nationellt undantag från lagstiftningen som anger att reguljär undervisning ska bedrivas i klassrummet. För vissa målgrupper, och för vissa moment, har distansundervisningen visat sig vara positiv för närvaro, inläring och kunskapsutveckling. Det finns anledning att tro att lagstiftningen kommer att utvecklas utifrån de lärdomar och slutsatser som kommer att dras när distansundervisningsåret utvärderas. Ökad andel distansundervisning kombinerat med effektiv schemaläggning borde medföra ökad kapacitet i dagens gymnasier, vilket bör tas i beaktande vid planeringen av tillskapande av nya platser efter planeringsperioden.

Nytt kommunhus på Paradisbacken?

Under hösten 2021 beslutas om fastigheten där nuvarande Sjödalsgymnasiet är hyresgäst ska byggas om för framtida användning som kommunhus eller ej. Om kommunstyrelsen väljer detta alternativ för det framtida kommunhuset behöver en fördjupad analys av platsbehovet (antal elever och yta) för hela Huddinges gymnasieverksamhet genomföras och vara en del av underlaget för beslut om framtida lokaler för Sjödalsgymnasiet. I analysen bör ovan beskrivna förutsättningar beaktas, liksom behovet av ersättningslokaler under (om)byggnadsperioden.

Ökad mängd distansarbete medför ändrat lokalbehov

Ett visst mått av distansarbete kommer sannolikt fortgå i vissa delar av gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens verksamheter när den pågående pandemin har klingat av. En översyn av dessa verksamheters lokalutnyttjande och eventuellt ändrade lokalbehov bör genomföras för att identifiera effektiviseringsmöjligheter.